Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. ४३२६

Title वाक्यभेदवादः

Author अनन्तदेवः

Extent ८ पत्र Age

Subject ~~[illegible]~~ ~~मीमांसा~~
न्यायवैशेषिकम्

वाक्यभे॰
२

४

४३२१
१८ पत्र

वाक्यभेदवादः

धकूरस

४३२१
F ४ पूर्ण

काक्षपंदवाद

१

चीक.

श्रीगणेशाय नमः ॥ नन्वर्थवदर्थं सर्वत्रैवापेक्षोद्देशेनानेकविधानेऽनेकोद्देशेनैकविधाने वा वाक्यभेदप्रसक्तेः ॥ विधे
रावृत्तिरिति चेत्तर्हि सैव कथमिति विवेचनीयं ॥ न ह्यवधिर्मविनान्येन साक्षात्संबध्यते ॥ भावनाद्वारेणान्वयस्य सकलका
कान्वयो वाच्यः ॥ तस्याश्च विधीयमानानामारवानूद्यमानानामपि सकलकारकान्वयोपपत्तावविशेषाच्छक्त
तत्वानूद्यमानभावनाद्वारेणान्वयस्यापि विधेरनेककारकान्वयो निरूपयितुं ॥ न तावत्कारकान्वितयाग
भावनाविषयिणी प्रवर्तनेति ॥ अथ शाब्दबोधवेलायां विशिष्टभावनाविषयत्वेनावगतोऽपि विधिः प्रवर्तनप्र
वर्तनास्वाभाव्यात्प्राधान्यप्रविवेकेन गुणेषु प्रवर्तको वाच्यः परस्परनिरपेक्षेष्वेव प्रवर्तयन्नावर्त्ततेति चेत्तन्नेष
ष्वप्रधानयागेषु तदंगेषु चानेकेषु प्रवर्तितं न युक्तोऽपि प्रधानविधेरनावर्तितेनैवैकेनैव ॥ तद्विगुणेषु तान्न युक्तो
को विधेरनावृत्त्युपपत्तेः ॥ न च प्रधानविधिनैव प्रधानेष्वंगेषु वा प्रवर्तकः विशिष्टभावनाविधिकल्प्येत राम

१

विशेषणविधिरमिस्वर्तेषु प्रयाजजननादिति वाच्यं प्रधानानामंगानां चानुष्ठापकविध्यंतरकल्पनावश्यंभा
वेष्टत्वानां प्रधानेत्यजादिविधीनामंगविधीनामेव लाघवेनानुष्ठापकत्वकल्पनापत्तेः । न चैतदिष्टं एकवा
विधिप्रयोज्यत्वाभावे क्रमकल्पनानापत्तेः । अपापानन्ततो विशिष्टभावना न्वितप्रवर्त्तनागोचरेशादेवा
धेज्ञाने पि न तत्रैव विधेः पर्यवसानं गौरवेणानुगुणविधिप्रवृत्तिनिमित्तत्वेनानुगुणानां यागानां त्वासिद्धेः । अतोपघातां
कुर्यादित्यनेनेति च वचनव्यक्त्या अप्रयोगेनैव विधेः पर्यवसानेवाच्यानान्त भेदश्च वचनव्यक्त्यंतराप्रयोगेनगुणानांतरविधे
रमवेदेव विध्यावृत्तिरिति चेत् न नकल्पनं मत्तपेहिंसाद्विषु विध्यर्थविपर्ययेन बोधपितृपत्कल्पनं मन्त्रपेदिति
नंगानां चन विध्यनुवादश्च प्रधानंगकुर्यादितिपयाप्रवृत्तेन प्रवर्त्तनानुवादे सति गुणस्याविधायकाभावेन वि
धानुपपत्तेः । अपि च तदेव प्राधान्यरागप्रयोगस्तमनेन गुणेन कुर्यादिति वचनव्यक्तेरंगीकारेणानुगुणविधानमु

ध्येतगुणानांनरविधौतन्मध्येचेद्दशवचनवाक्यांतराश्रवणादिष्यावगमितिचेत्नभावनाया अपिविधेयकोटिनिवेशे
तस्या अनेकगुणविशिष्टायाविधानेवयदृंभवेनविधानाहत्तेः अथविधिभावनयोरेकप्रत्ययप्रतिपाद्यत्वेनगुणा
न्वितविधिप्रतिपादनापत्त्याबोधकद्वैलिंगुण्याभावात्इतिभावनायाविधेयत्वप्रतीतिर्नोक्तरीत्यवक्तव्यताजायनेवस्तुतो
भावनानुवाद्येवेतिचेत्नआनामेवंअनुवाद्यायामपिभावनायांगुणाद्यन्वयेनतत्रसंबंधसंभवेभावनाद्वारैतान्व
विधेरपितत्रसंबंधसंभवेनैववाक्यभेदापत्तिसंभवः नचयाजपेयाधिकरणोक्तंयागस्यगुणफलाभ्यांतत्रसंबंध
रवेद्वाविवेरूप्यंप्रसज्येत भावनाया अवैरूप्योगुणानेककारकान्वयसहत्वस्यतत्रैवाभिप्रेतत्वात् अनेकगु
णान्वयवैरूप्यस्यानाशंक्यत्वात्स्वास्यादेनन विधिःसर्वत्रकयोश्चिदुद्देश्यविधेययोःसंबंधंविधत्तेतत्रभावना
या अप्राप्तेस्तस्याःफलेसंबंधंविधत्तेतस्याःप्राप्तौतद्द्वारकमन्ययोःद्वयोश्चनसंबंधंविधत्तेएकस्यचसंबं

धिनोर्द्वाभ्यां प्रतिसंबंधिभ्यां युगपत्संबंधभेदो वक्तव्यं वा चाः एकस्य च रस्य द्वयाद्वयानिरूपितसंयोगभेदवत्ता एवं च संबं
धविधेयमंगीकृत्यानिराकांक्षत्वो विधिरयासंबंधमनावर्तेतो न शक्यो निवर्त्तयितुं अतः पूर्वमत्वान्वयेन निराकांक्षस्यपा
गस्य करणत्वान्वयाप्यावृत्तिवत्संबंधांतरविधानाय विध्यावृत्तिः स्यादेवेति चेत्तन्न एकस्य स्वर्गस्य षड्भि यागै
रनेकसंबंधविधाने विध्यावृत्त्यापातात् । न चैकपदोपात्तत्वात् षण्णां तावतां संबंधानां युगपद्विधेयत्वावगमा
ले दनावृत्तिरिति शंक्यं उक्तं तत्र संबंधाश्रयगोता वहूनां संबंधानामपि युगपदेव विधेयत्वावगमसंभवात् ।
अथैकस्यानेकैः प्रतिसंबंधिभिः संबंधभेदे सत्यपि ते संबंधाः शाब्दबोधवेलायां विभिन्नरूपेण बुद्धिस्थास्त
दैव भवंति यदा प्रतिसंबंधितावच्छेदकानि रूपाणि भिन्नानि भवंति तावत्संख्यानां यागानां संबंधितावच्छेदकय
गत्वरूपमिंद्रत्तसंबंधानां नैकविधिविधेयत्वं । अत एव चित्राधिकरणे एकपदोपात्तयो ईरित्रत्वस्त्रीत्व
त्वयोरिवावत्संबंधानामेकरूपेणोपस्थितानां संभवत्येव विधिविधेयत्वं गुणानां तु संबंधितावच्छेदकरूपभे ०

बाक्यमी

२ योःप्रमुयागानुवादेनविधौवाक्यभेदापत्तिःसंगच्छतैगांयागानामिवचित्रत्वस्त्रीत्वयोःसंबंधितावच्छेदकतैयेका
भावात्।भिन्नपदोपात्तयोरपिवजातपुत्रत्वत्रयेकशात्वयोर्नीत्नरीगिकावस्थाविशेषरूपैकेनवापाभेदपी
कारःसंगच्छतेइतिचेत्।एवंचसंबंधितावच्छेदकरूपभेदेनसंबंधानांविभिन्नोपस्थितिरेवयाक्यभेदानपाभिके
3 निवाच्यांतयावयदर्शपूर्णमासेनेत्यत्रौपस्थितत्वयथमुत्वसोमत्वानांविधेतावच्छेदकानांभेदात्सर्वभ्यःका
मेभ्योदर्शपूर्णमासाविल्यत्रचदर्शत्वपूर्णमासत्वयोर्विधेयतावच्छेदकयोर्भेदाद्दृष्टावृपमतिगहानिप्रयाजा
नुयाजेभ्यस्तस्मित्रयोरवयोधाज्येबार्हतेरुचेभवनत्यत्रचप्र[illegible]याजत्वानुयाजत्वयोरोरेवत्वयोधाज्यत्वयो
ऋचोदेश्यतावच्छेदयोर्भेदाद्वाक्यभेदापातः[illegible]तेषुवाक्येषुविधेयतोदेश्यतावच्छेदकत्वेनप्रतीयमानानामि
त्वादिधर्माणांतदवच्छेदकत्वंपारिस्थ्यप्रभृतेनवल्पितेनवापत्यादिनोपस्थितेनयागत्वादेरेवतदवच्छेदकत्वंस्वीक्रत्य

तेनैकरूपेणोपस्थानादियदर्थानामेवोद्देश्यत्वाद्यंगीकुर्वतां तत्र वाक्यभेद इति चेत् । न । यथाह सर्वेभ्यः कामेभ्यो दर्शपूर्ण-
मासावित्यत्र च । अन्वितयज्यमिष्टित्वयागत्वरूपेण दर्शपूर्णमासयोर्विधेयत्वमंगीकृत्य नैतदावच्छिन्नत्वस्यादियदर्थामि-
ष्टित्ववस्तुत्वादिरूपेणानेकेषामपि गुणानां प्राप्तं च कर्मानुवादेन विधेयत्वं कुतो नोच्यते तत्र यदि यागत्वव्याप्यत्वपो
रति प्रसक्तत्वात् । अत्रोच्यते । एकपदोपात्तानामनेकेषामुद्देश्यत्वे विधेयत्वे वाऽनन्वाक्यभेदः । उद्देश्यत्वविधेयत्वा-
नवच्छेदकरूपोपस्थितिदायामपि च तत्र न कोऽपि विशेषः । अपि तोयद्रष्टव्यतिवाक्यव्यतिरिक्तेषूक्तोदाहरणेषूद्देश्या-
नामनेकविधेयत्वाङ्गीकारेऽपि न वाक्यभेदः । यद्रष्टव्यतिवाक्ये तु द्रष्टव्यादिपदोपस्थापितानामनेकेन प्रत्येकेन यागजिना-
मेकग्रहान्न वाक्यभेद इति । कोऽत्र व्यवस्थापकं साधकं न्याय इति चेन्न । अत्र भावनाकांक्षया सर्वेषां विधेयानामुद्देश्यानां वाना-
मार्थानां कारकद्वारेणान्वयो वाच्यः भावना चैकाकारतां विधेयं कर्म चोद्देश्यमेकैवापेक्षते । तत्रानेकरूपावच्छिन्नानामे- मै

करूपावच्छिन्नत्वं वानेकेषामेकपदोपात्तानामेककारकान्वयित्वादनेकान्वितमेकं कारकमाकांक्षापागरूढो भावनापुंसं
यत्नद्वारेणानेकान्वयं प्राप्नोतीति। ननु द्वादशाहेन प्रजाकामं याजयेदित्यादौ सत्यप्येकधात्वुपादानेऽनेकरणान्नांस
मुद्देश्यान समुच्चितानां करणत्वमिति षट्कप्रधानादेकपदोपात्तानामेवकारकान्वयित्वनियमो यत्नरूदिनि चेन्न
विंनतः तादृशस्थले सुपा पूर्वत्वं ज्ञाने ककारकाणामिवाख्यातेनापि नेकभावनाभिधाने सति एका भावनैक
कारकान्वयेन निराकांक्षीभवतीति निपमांसीकारे प्रत्ययपादस्य नायजेः। एवं यत्रापूर्वेदात्रेरत्याद्यावनेकमपिदं
मुखवदस्यासामानाधिकरण्येनैकमेवार्थमुपस्थापयति तत्र प्रतिप्रातिपदिकं भुतपाविविभक्त्या प्रातिपदिका
र्थाभेदप्रतीत्यनुरोधेनाभिन्नमेवकारकं प्रतिपाद्यत इत्यवाक्यभेदः। एवं पत्र स्त्र्यग्रहोपदाग्नौ च्यंह्यतोयद्दा
दिवानक्तं स्नानं न कुर्वीत इत्यादावनंतकुत्रचिदित्यादिस्थले स्नानदानाद्यनेकमपि पदं लक्षणयोपस्थानि

भिन्नविधिहितत्वाच्चानेकरूपावच्छिन्नतयानेकं कर्मोपस्थापयन्ति तत्रापि प्रातिपदिकार्थनावच्छेदकाभेदप्रतीत्यनुरोधेन पूर्ववदेव
मेवकारकमनेकं विभक्तिप्रतिपाद्यमिति न वाक्यभेदः। न चैवं चित्रपेयत्राप्येकैककारकद्वारेणानावृत्त एव विधिश्चित्रत्वलक्ष्मी
त्वविद्ध्यादिति न वाक्यभेदभयाच्चित्रापदं नाम स्यादिति चेन्न द्विधिसाधिसाद्प्रयुक्तविध्येकवाक्यतात्यागात्सकृद्वाक्यभे
दभयेन वा प्रकृतयागीयधानाः स्त्रीत्वेनानूद्य चित्रत्वविधिः प्रकृतयागस्य फलसंबंधविधिश्चेति अनेकसंबंधविधिभिन्नवाक्य
भेदभयेन वा नामधेयत्वसंभवात्। तत्र तु भिन्नरूपावच्छिन्नानां भिन्नपदोपात्तानां विधेयत्वमुद्देश्यत्वं वा प्रसज्यते तत्र तदुभे
रविभक्तिप्रतिपाद्यानां कारकाणां भेदाचश्यंभावात् भावनायास्तावदन्वयप्रयोजकानेकाकाङ्क्षोत्थापकस्य पाक्षिकः प्र ना
सज्यते इति भवति वाक्यभेदः॥ यथाग्निसवृङ्क्तो यागः कर्मत्वान्वयेन निराकांक्षः करणत्वान्वयं नानावर्त्तोपेक्षते एवं सकृदु
रूभावनोद्देश्येन विधेयेन च काङ्क्षैकेन निराकाङ्क्षा प्रतीतिर्विधेयान्तरमुद्देश्यान्तरमनावृत्ता नापेक्षते इदस[illegible]नुभ

दासिद्धमेनतननन्वेवं यावज्जीवादिविधौ जीवनादिनिमित्तस्य सर्वशास्त्राधिकरणाधुक्तन्यायेन यावत्प्रयाजादिफलस्य चोद्देश्य
त्वात्तयोरन्योन्यमिन्नत्वात्तरमिन्नरूपावच्छिन्नत्वेन भिन्नपदोपात्तत्वात्स्वं वाक्यभेदापत्तिः॥ अयोत्पत्ते द्वयोः एकयोर्निमित्त
योर्वा देश्यत्वे भवेद्देवतत्त्वदापत्तिः एकेन फलेन नानिमित्तेन वानेनाकांक्ष्येऽपरान्वयात् निमित्तफलयोरन्वयप्रदेशेन नुनतद्दा
पत्तिः॥ निमित्तान्वयसम्प्रत्ययस्यावश्यकर्तव्यतावोधस्य फलाकांक्षितेयोषकत्वेन तत्तदनुच्छेदरूपत्वात् इति तर्हि विद्वद्वाक्य
२ स्य यागानुवादेन द्रव्यदेवताविधौ वाक्यभेदापानेमाकरस्थनीय प्रचने द्वयोः इ व्यापोर्देवतयोर्वा विधौ तस्योत्तद्दाप
त्तिः न तु द्रव्यदेवतयोर्विधौ देवतान्वायसमुदयस्य यागकर्तव्यताबोधस्य तुल्यद्रव्याकांक्षायोषकत्वेन तत्तदनुच्छेदक
त्वादिति॥ मैवं॥ यावज्जीववाक्ये हि निमित्तफलानुरंजप्रयोगविधिना ज्ञाजस्य यवाक्ये कर्त्तरूपफलानुरंजप्रयोगवि
धानादि वसंभवति वाक्यभेद्यापाद्ध्यापत्तः अग्नेयादिवाक्यस्य तु प्रयोगविधित्वाभावात् त्वप्रयोज्यद्रव्यदेवतयोः य

र्थांदिवत्तद्रव्योगानुबंधित्वात्स्वात्पधात्वर्थानुवादकत्वेनैकं गुणविधायनिराकांक्षेण विधिना नावरुद्धेन नापरगुणविधि

:संभवतीत्युभयविधौ स्यादेव वाक्यभेदः ।यद्वा याव तज्जीव वाकेन श्रुतत्वान्निमित्तसंबंधमात्रं बोध्यते तत्संबंधावगन्ता

वश्यकत्वान्न यथानुपपत्त्या हेतुना बोधकत्वं चोत्तरं कल्प्यते विशिष्टविधौ विशेषविधिवद्ग्राह्यतः स्पष्टमाण विधे

रुद्देश्यद्वयसंबंधेव्यापारभावात्तन वाक्यभेदः ।यदाग्नेयादिवाक्ये तद्द्रव्यदेवतयोरन्यतरस्यैव विधेयत्वेन

नित्यगामकत्वसत्यपि सति तस्मिन्न नेकविधिना परविध्याक्षेपः शाक्यः ।न हि नैमित्तिकत्वस्य पायश्यहेतुत्वेनैव श्रुत

द्रव्यदेवतयोरेकस्यापरेण विनाभावोस्ति ।। वस्तुतस्तु द्रव्यदेवतयोः क्रियान्वयित्वात्स्वात्यक्रियायां तयोरेकस्त्वेव धवि

धायनिराकांक्षेणो विधिना ।नावरुद्धेन नापरसंबंधो विधातुं शक्यत इति भवति तद्विधावावृत्तिर्विधेः ।तथा यदि संबं

धफलयोः क्रियान्वयः स्यात्स्वात्यक्रियायां तद्भयसंबंधविधौ भवेद्विधावृत्तिः ।न चैवमस्ति ।विध्यर्थस्तु

कास

६ कर्त्तव्यतानिरूपितव्याप्यत्वात्मकमिति तत्त्वाश्रयस्य तु जीवनादेस्तादृश्यव्याप्यता द्वारेणाविधेयार्थान्वयात् निमित्तप्र
माणतयासिद्धेन हि सप्तम्यादिना विधिसहोच्चारितेन स्वप्रकृत्यर्थदैशिककालिकसामानाधिकरण्येन कर्तव्य
ताव्याप्यत्वं बोध्यतासमभिव्याहृतेन कर्मणा आश्रयरूपकल्पनाया युक्तत्वादिति अनुभववैषम्येतस्मरदयानांतस्य
निमित्तत्वावच्छिन्नस्य विधेर्विधेयाकांक्षायां क्रियाफलसंबंध एव विधेय इति तु जीवनपुत्रजन्मादौ निमित्तेनेति
कंदधनिधावेन द्रूणि वा वाक्यभेदः ॥ भवति च प्राप्तकर्मानुवादेनानेकगुणविधिस्थले तत्र निमित्तवत्कस्यापि
विध्यनुवच्छेदकत्वेनानेकविध्यावश्यंभावात् ॥ भवतु विधावृत्तिलक्षणो वाक्यभेदः कर्मस्थले तद्दोषभयादृशिष्ट
त्र कर्मविध्याश्रयणं यत्तो नेकपदेषु मत्वर्थलक्षणायां गौरवेन विशिष्टकर्मविधानस्वरूपमाणवाक्ये समाधिस्यात
इन्यथानुपपत्त्या प्रतिगुणं विशेषणविधीनामेकैषां कल्पनादाभेकस्य विधिपदस्यावृत्तिकल्पनमितिम ताम ६

ते ल

शोच्यते विशिष्टविधित्वेन पर्यवसितताभ्युपगता दृष्टवात्प्रामाणिकतयावधारिताया विशिष्टकर्त्तव्यताया अनुपप
त्त्याकल्पितानां विशेषणविधीनां संभवति प्रामाणिकत्वं सर्वदान्मानस्य तु विधिप्रत्ययस्य हेत्वाबाधपर्यवसा
नात्प्रामाणिककल्प्यमानानि ष्प्रामाणिकतयान प्रमाणकोटौ निविशन्त इति मैवं किञ्च जेनायजेत भ्रस्तत्वेगाव
घतीत्याहाव पर्यवसितस्तत्तार्थोपपत्त्याकल्प्यमानस्याधिकामपदस्य वाच्यस्य स्वत उपाते अग्रे ऽप्युपात्ताने स्यादी
नामनेवैषामेकरूपशेषान्वहायात्सप्रवणान्यथानुपपत्त्यातनुर्वेशशिवैत्यादेः कल्प्यमानावत्तिवेद्यकोद्
शेनविध्यहानिवञ्चत्रवर्गोघन्यथानुपपत्त्याकल्प्यमानायाविध्याघावत्तेः प्रमाणकोटिनिवेशसंभवात्तत्रा
क्येते चानेकवाक्यपूरणायतनुक्त्यादिमोषइवानेकाङ्गगुणविधानायतंत्रेणविधिरान्मायत इति वक्तुं एवं वासकद्
व्यर्थमारणस्य तनुरीत्यादेर्मंत्रस्यवदसरूदुच्चार्यमाणस्य विधिप्रत्ययस्य ब्राम्हणात्वा स्पष्टकात्तेवैशांतभीवाव

क्तं तत्त्वं हि समनविशेषणाणवधीनां अस्मात्तेषु भागः स्यादिति न्यायेनोहादिवत्तेषु मन्त्रब्राह्मणान्यतरत्वनिवर्त्तोऽसत्यां वेदत्व
निवर्त्तेरवश्यंभावात् मन्त्रब्राह्मणयोर्वेदनामधेयमिति शास्त्रेण यास्य तद्विध्यालोचनेन न च वेदत्वस्यातिदुष्पत्तरत्वला
पत्त्यावगतेरिति चेत्॥ युक्तं तावद्वह्निष्वज्जितं तद्वयादेः स्वर्गकामादिपदवत्त्वेन। विश्वजिता यजेतेत्यादौ भावयेदिति श्रुति
वाक्यमिति तार्थस्य तेन विनानान्वितत्वसंभवात्। युक्तं च तन्तुरित्यादेरधिकारकल्पनेन विभज्यमानसाकाङ्क्षत्वाभावेन मि
त्रवाक्यत्वं यन्निरस्तीनां तां कथापि एकवाक्यतामनिर्वहतां यातेऽग्ने अयाशयेत्यादीनां त्वात्मात
स्यान्यथानुपपद्यमानस्य तत्र हेतुत्वात्॥ यत्त्वापातत्वेऽपि एकवाक्यत्वनिर्णये पिस्वार्थाविवक्षापूर्वकल्प
भक्तिकार्थस्वीकारेणैकवाक्यताकल्पनमपि तु शक्येति तन्न नैवानुषङ्गो स्यापत्तिकल्पनं। यथा धर्मं तद्वेदमितो
स्पृध इदं वर्हिर्वेदीति। यद्गत्वेपारिवाक्यस्य लेतुविभज्यमानसाकाङ्क्षत्वैकवाक्यत्वे प्रतीयमानानां स्वा
र्था।

विवक्षामंतरेणाविशिष्टविधिघटनयासंभवदेकवाक्यत्वानांपदानांभिन्नवाक्यत्वापादकवाक्यावृत्तिकल्पनेनकेवलमपर्याय
त्वेनु[illegible]देयनाप्रामाणिकंप्रत्युतेकवाक्यतागौरवप्रसक्तेराधिगतमपिमहाप्रामाणिकापरस्वीकारेभाविनोगौरवस्यपरीहा
रायप्रयासमपीदृशाप्रामाणिकीर्पस्वीकरणमुचितमितिस्यादमाकोरेस्वरघकाराधिकरणदृष्टांतेत्रांतरेचानतस्मात्कल्प्य
मानावृत्तेःप्रमाणकोटिनिवेशासंभवस्पष्टएवैकतावीजमुक्तवाक्यभेदस्यनचविशिष्टकर्मविधानाश्रययोर्यपिदेवतावि
शिष्टद्रव्यविधानाश्रयोर्येनशाक्यमेकवाक्यत्वमुपपादयितुंएकत्रचयागस्यद्रव्यदेवतयोःसंबंधासिद्धौविशिष्टबुध्द्यसं
भवादितिविध्याकारस्याग्रोनुपपादितंचप्रागेवरत्नकारैः।।ध्वनितंतात्पर्यभेदेपिवाक्यभेदत्वेनव्यवह्रियतेयथाजलेनभि
१८ लेयवाग्वान्नुहुयादित्यस्यपयसान्नुहोतीत्यतःपृथग्विधित्वाश्रयणे।यथावा[illegible]रागाधिकारोऽपूर्वयज्ञेऽन्यायेना
राधेत्यस्यात्ववाक्यात्पृथग्भूतस्यसतःप्रकृतकर्तुविधेयकवाक्यत्वाश्रयणे।तत्रविस्तराधावकेतेरन्तायत्ते।।तच्चा

द्य वाक्यतात्पर्यात्तरवक्तुनागौरवदोषत्वनिदानंद्वितीयेतुज्ञातीयमाननतासयैकत्वबाधोपि चिन्तारशिवविये
गौरवस्यवाक्यभेदत्तोक्तितुदोषत्वसामान्यादुपचारमात्रेभ्रूनवाक्येवाक्यार्थभेदानापादकत्वान ... का
रीष्टमतंतेनवाक्यभेदप्रपंचनं॥ सुखबोधायतात्कृतंतेन ... तुष्टत्वधोस्तु॥ ७॥ इतिश्रीमहादेव
सनुनाकृतोवाक्यभेदवादः॥ श्रीवृषभविनप्रतते॥

१८० वाक्य